

Institut Václava Klause: Koronavirová pandemie v širším kontextu

- CZ24 News | 2. dubna 2020

ČESKO: VÁCLAV KLAUS s kolegy ze svého institutu varuje před nedomyšlenými následky všech razantních opatření, jež pod vlivem politiků a médií většina lidí zatím s pochopením přijímá

Nelze přijmout zdravotnický či medicínský absolutismus.

Vyslovit dnes tuto větu je značně riskantní. Jsme si toho vědomi. Autoři takového výroku se téměř automaticky dostávají mezi „popírače“, mezi ty, kteří bezohledně a nezodpovědně popírají nebezpečí současné epidemie. Pro některé zvláště nepřející se tím téměř dostáváme mezi popírače holokaustu, což je téma, v němž bývá slovo popírač nejčastěji používáno.

Nebezpečí jen relativní?

Žádné „popíračství“, či mírněji řečeno, žádná bagatelizace nebezpečí koronavirové pandemie v tomto našem výroku obsažena není. Je tím připomínáno pouze to, co každý z nás ve svém životě opakovaně dělá - vybírá si mezi dvěma zly (či - pozitivně - mezi dvěma příležitostmi).

Nechceme karikovat tento problém parafrází známého výroku, že válka je tak vážná věc, že se nesmí ponechat generálům, a že se proto epidemie - ze stejného důvodu - nesmí ponechat jen doktorům. Tento výrok však podstatu problému do jisté míry vystihuje. Nesmí zvítězit jeden, byť odborný postoj. Pro zdravotnický či medicínský absolutismus, který občas prezentují i někteří naši vládní politici, je nejlepší všechno zastavit, zakázat, uvrhnout do absolutní karantény, což - při všem, co o nemoci Covid-19 víme - je naprosto nepřijatelné.

Koronavir způsobující tuto nemoc je jistě nebezpečný, vyvolává mnoho lidských tragédií a vede k velkému množství zemřelých, ale relativní nebezpečnost tohoto koronaviru - ve srovnání s řadou dalších nemocí a zdravotních rizik pro obyvatele naší země i celé planety - není mimořádně vysoká.

Toto vyslovit mohou někteří opět považovat za nezodpovědný výrok. Nevymysleli jsme si ho však my sami. Čteme spousty velmi kvalitních medicínských hodnocení „relativní nebezpečnosti“ této choroby, můžeme jmenovat např. práce profesora Ioannidise ze Stanfordské university nebo dr. Katze z Yaleu, ale zůstaňme doma, nejde o soutěž v naší sečtěllosti.

Závažná čísla

Jeden z našich špičkových odborníků, profesor Pavel Kolář, uvádí ve svém článku například to, že „ve věkové skupině do 65 let má toto onemocnění přibližně stejnou úmrtnost jako chřipka“ a že mladší lidé s touto diagnózou ani nemusí chodit k lékaři - měli by se léčit běžnými prostředky sami doma. Píše dále i to, že „98 % z tisíce mrtvých v Itálii byli lidé starší 67 let s onemocněním plic, srdce, vysokým krevním tlakem či cukrovkou“. Z toho samozřejmě nplyne, že by právě teď museli zemřít (dodejme, že Itálie má dlouhodobě trojnásobný výskyt plicních onemocnění než zbytek Evropy).

Nejde jen o Itálii. Institut preventivní medicíny při universitě v Bernu udělal velkou studii epidemie v čínské provincii Hubei (kde je město Wuchan) za období leden-únor 2020 a dospěl k následujícím číslům: smrtelnost Covidu-19 je ve věkovém rozmezí 0-9 let 0,01 %, v rozmezí 10-19 let 0,02 %, v rozmezí 20-29 lety 0,09 %, pro 30leté 0,18 %, pro 40leté 0,4 %, pro 50leté 1,3 %, ve věkovém

rozmezí 60-69 let 4,6 %, v letech 70-79 věku 9,8 % a pro starší než 80 let 18 %. To nejsou čísla, nad kterými bychom se mohli radovat, ale významnou výpověď o relativní nebezpečnosti poskytují.

Téměř neuvěřitelným se nám zdá být i to, že se u nás podle oficiálních statistik do dnešního dne uzdravilo jen 11 lidí, zatímco „na celém světě je již téměř 100 tisíc uzdravených případů, a to pouze těch oficiálně zjištěných, protože těch, kteří se z nemoci uzdravili, je mnohem více“, uvedl před několika dny profesor Kolář.

Propagace nemoci

Jistě je možné vybírat i jiná data (a i my je známe), ale všeobecný pocit ve veřejnosti je kvůli politikům a médiím úplně jiný. Pandemie koronaviru ukázala velmi nebezpečnou sílu působení médií (navíc online médií fungujících 24 hodin denně) na straně jedné a akčních, pobyt na televizní obrazovce maximalizujících politiků na straně druhé. Smí tato pandemie díky mimořádné „propagaci“ této nemoci médii a politiky zastavit aktivity miliard lidí, a tím i fungování ekonomiky celého světa?

Možná stojí za to doplnit širší kontext podle velmi spolehlivého serveru Worldometers.info. Do dnešního dne v letošním roce ve světě zemřelo:

- 117 761 lidí na sezónní chřipku;
- 237 608 lidí v důsledku malárie;
- 407 222 lidí na komplikace způsobené HIV/AIDS;
- 327 002 lidí při automobilových nehodách;
- 1 989 528 lidí na obtíže způsobené rakovinou;
- 1 841 315 dětí do pěti let;
- 74 875 matek při porodu;
- 259 767 lidí spáchalo sebevraždu.

Je to daleko více než kolik je obětí koronaviru Sars-Co-2.

Totálně zastavit aktivity miliard lidí by bylo to možné, kdyby dnešní trade-off, ono „něco za něco“, bylo apriorně jednoznačně odmítnuto výrokiem, že žádný trade-off v případě Covid-19 neexistuje, což je předpoklad neobhajitelný. To není „popírání“, to je debata o velikosti ceny za ten či onen restriktivní zásah.

Další nebezpečí

Zásadně odmítáme názor, že o tuto cenu v této chvíli nejde. My, ekonomové, neakceptujeme nespecifikovaný či nestrukturovaný princip předběžné opatrnosti (protože ten může „obhájit“ či ospravedlnit cokoli) a trváme na svém klíčovém přístupu, kterým je cost-benefit analysis, neboli porovnávání nákladů a výnosů (či efektů). Musí být používán vždy.

Zásadně odmítáme nezodpovědné výzvy k masovému zastavování práce českých podniků a firem. Zásadně odmítáme masové omezování lidské svobody zneužíváním dat mobilních telefonů či platebních karet (či navigací v autech atd.), o tzv. chytré karanténě profesora Prymuly raději ani nemluvíme. Nedovedeme si představit, jak citlivě bude ten či onen úředník zacházet s těmito osobními daty, jak budou skladována, v jakém časovém horizontu vymazávána a jak demokraticky bude probíhat jejich využívání.

Tím jenom připomínáme a opakujeme náš 15 let starý názor, který jsme vyslovovali proti extenzivnímu používání policejních odposlechů. Argument, že kdo nemá co skrývat, nemá proti tomu

protestovat, není ve svobodné společnosti přijatelný (poznamenejme, že jde o většinový, nikoli jednomyslný názor našeho pracovního kolektivu.) Zásadně odmítáme výhrůžky úřadů kvůli tomu, že lidé jdou do parku nebo do příměstského lesa. Stále dokola opakované heslo „musí se udělat všechno k zastavení viru“ je nesmírně nebezpečným propagandistickým nástrojem k průlomovému omezování lidské svobody.

Jak vypadá optimista?

Prioritou musí být maximální udržení chodu ekonomiky, neboť ten je předpokladem dlouhodobé možnosti zajišťovat na patřičné úrovni ochranu lidského zdraví. Je nezbytně nutné odpovědně vážit protikladné cíle a jako výsledek nalézt a zvolit optimální bod jejich kombinace. Zajištění chodu hospodářství je předpokladem udržení dnešní (nebo té dnešní podobné) životní úrovně a dnešních nároků moderní „nárokové společnosti“, v níž nárok předbíhá vytvoření předpokladů pro možnost jeho uspokojení.

Nebo nám část dnešních politiků (a mediálních mágů) chce říci, že je společnost naše (i společnost celého dnešního vyspělého světa) připravena na snížení těchto nároků? Nebo snad spoléhají na to, že se nároky sníží u někoho jiného než u nich samotných?

Absolutismus názorů jedné skupiny politiků či jedné odborné profese je nepřijatelný. Různými omezeními a různými karanténami se bojovat s koronavirem jistě může a do jisté míry i má, ale vždy je třeba znát cenu, kterou za to platíme. Klesne-li ekonomika o 2 %, o 20 %, nebo o 40 % (kdy již budou zásadně ohroženy životy milionů lidí a jejich rodin) je veliký rozdíl. Trade-off jak u každého z nás, tak v celé společnosti vždy existuje. Doufáme, že si je toho naše vláda alespoň přibližně vědoma. Byli jsme první, kdo řekl, že ekonomika může klesnout o 15-20 % a máme jenom strach, zda jsme nebyli příliš optimističtí.